

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นานาประเทศล้วนแต่ต้องการให้เศรษฐกิจและสังคมของประเทศตนเกิดความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการค้าระหว่างประเทศจะเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยจะต้องอาศัยการค้าระหว่างประเทศโดยจะต้องพยายามส่งออกสินค้าไปต่างประเทศให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่จะได้เงินตราต่างประเทศมาใช้ซื้อสินค้าประเภททุน เพราะไม่สามารถผลิตได้เองเนื่องจากเพิ่งเริ่มเข้าสู่ช่วงแรกของการพัฒนา จึงยังไม่มีความสามารถและเทคโนโลยีที่จะทำการผลิตสินค้าทุนได้

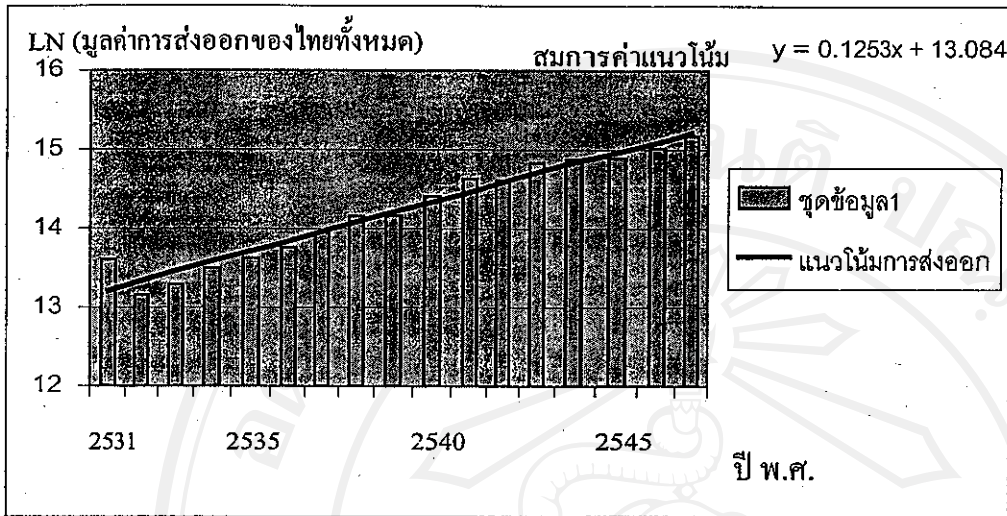
สำหรับประเทศไทยจะเห็นได้ว่าการส่งออกค่อยๆทวีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 การส่งออกจึงเริ่มกลายเป็นตัวหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีการกำหนดแผนการส่งออกอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4, 2520) และจากนั้นการส่งออกได้มีบทบาทสำคัญจนมาถึงปัจจุบัน ปัจจุบันประเทศไทยมีการค้ากับประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยการพึ่งพิงตลาดหลักที่สำคัญ 4 ตลาด คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และอาเซียน อย่างไรก็ตามนอกจากตลาดหลักทั้ง 4 แล้ว ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการใช้แผนการค้าระหว่างประเทศเชิงรุกมากขึ้น กล่าวคือ มีการหาตลาดใหม่ๆ เพื่อทดแทนตลาดเดิมที่เสียส่วนแบ่งตลาดไป และเพื่อขยายการส่งออกให้เติบโตมากขึ้น โดยมีตลาดที่น่าสนใจ เช่น อินเดีย ออสเตรเลีย จีน นิวซีแลนด์ เป็นต้น ทำให้การค้าและการส่งออกของประเทศไทยมีการขยายตัวเรื่อยมา โดยสามารถดูได้จากตาราง 1.1 และรูปภาพ 1.1 จะเห็นได้ว่าเมื่อนำข้อมูลการส่งออกโดยรวมของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2547 มาวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงเส้นจะได้ค่าประมาณอัตราการขยายตัวของการส่งออกเท่ากับร้อยละ 12 แสดงถึงแนวโน้มการส่งออกของไทยที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ต่อปี

ตารางที่ 1.1 แสดงมูลค่าการส่งออกโดยรวมของประเทศไทย

รายปี(พ.ศ.)	มูลค่าการส่งออกของไทยทั้งหมด (หน่วย : ล้านบาท)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)
2531	807,140	-
2532	516,315	-36.03
2533	589,813	14.24
2534	725,449	23
2535	824,643	13.67
2536	940,863	14.09
2537	1,137,602	20.91
2538	1,406,310	23.62
2539	1,411,039	0.34
2540	1,806,685	28.04
2541	2,248,089	24.43
2542	2,214,248	-1.51
2543	2,768,064	25.01
2544	2,884,703	4.21
2545	2,923,941	1.36
2546	3,326,014	13.75
2547	3,874,816	16.5

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2547)

รูปภาพที่ 1.1 แสดงค่าแนวโน้มการส่งออกโดยรวมของประเทศไทยไปยังโลก

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 1.1

ปัจจุบันการค้าของโลกมีการขยายตัวและมีการแข่งขันกันมากขึ้น ทำให้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมากขึ้นด้วย ซึ่งการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้ประเทศสมาชิกของกลุ่มได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศให้ได้มากที่สุด นอกจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมีการทำสัญญาย่อยๆ และสัญญาทวิภาคีเพื่อประโยชน์ทางการค้ามากขึ้น ได้แก่ การเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศ (Free trade Area: FTA) ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ยพยายามเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ และได้มีการทำ สัญญา FTA กับประเทศต่างๆ มากมายเพื่อที่จะได้สิทธิพิเศษทางการค้าให้ได้มากที่สุด ประเทศที่สำคัญ และเป็นโอกาสทางการตลาดของไทย ก็คือประเทศจีน เนื่องจากประเทศจีนมีประชากรมากที่สุดในโลก ทำให้มีความต้องการบริโภคสินค้าจำนวนมาก นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของประเทศจีน ยังเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่า ปัจจุบันประเทศจีนมีบทบาทสำคัญต่อของไทยและของโลกอย่างมาก กล่าวคือ การขยายตัวของเศรษฐกิจจีนในอัตราร้อยละ 9.5 ในปี 2547 ควบคู่กับการขยายตัวของการส่งออก-นำเข้าในอัตราสูงกว่าร้อยละ 30 ทำให้การนำเข้าสินค้าของจีนจากเอเชียและไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และทำให้ปัจจุบันจีนเป็นตลาดสำคัญอันดับสามของไทยรองจากสหรัฐฯ และญี่ปุ่น

สำหรับการค้าระหว่างไทยกับจีนนั้นมีการขยายตัวมากขึ้นทุกปี และสินค้าที่มีความสำคัญต่อการค้าระหว่างไทยจีน คือ สินค้าเกษตร ถึงแม้ว่าประเทศจีนจะเป็นประเทศที่ผลิตสินค้าเกษตรหลายชนิดและมีปริมาณมาก แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรประเทศ นอกจากนั้นฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรจีนยังมีแนวโน้มดีขึ้น ทำให้มีความต้องการบริโภคสินค้าที่มีคุณ

ภาพสูงซึ่งไม่ได้ผลิตในประเทศจีนจึงมีการนำเข้าจากประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เช่น ข้าวหอมมะลิ ลำไย เป็นต้น สำหรับการค้าระหว่างไทยจีนนั้นจะกล่าวเพิ่มเติมในบทที่ 4 ต่อไป

จะเห็นได้ว่าสินค้าเกษตรส่งออกของไทยไปยังจีนมีความสำคัญและน่าสนใจอย่างมาก เนื่องจากประเทศจีนเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น และมีความต้องการสินค้าเกษตรมากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะทำการศึกษาถึงความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรส่งออกของไทยไปยังประเทศจีน เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างการส่งออกศักยภาพสินค้าส่งออก และจัดเรียงลำดับความสำคัญของสินค้าส่งออกของสินค้าไทยไปจีน และผลการศึกษาที่ได้จะสามารถมีส่วนช่วยในการวางแผน นโยบาย และกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าของประเทศไทยไปประเทศจีนได้มากขึ้นอย่างมีเสถียรภาพ

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

- 1) วิเคราะห์โครงสร้างสินค้าเกษตรที่สำคัญที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศจีน
- 2) วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังตลาดจีน
- 3) ศึกษาความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบของสินค้าส่งออกของไทยในตลาดจีน และเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ
- 4) จัดลำดับความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรส่งออกของไทยในประเทศจีน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้ผู้ที่สนใจและเกี่ยวข้องกับการส่งออกไม่ว่าจะเป็น ผู้ผลิตเพื่อการส่งออก รัฐบาล นักวิจัย และนักศึกษา สามารถที่จะทราบเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของสินค้าส่งออกที่สำคัญบางรายการของประเทศไทยที่ส่งออกไปประเทศจีน ได้แก่ โครงสร้างการส่งออก ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของการส่งออก และสินค้าใดบ้างที่มีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบ โดยเปรียบเทียบ เพื่อที่จะได้นำไปศึกษาหรือพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่อการส่งออกของประเทศไทยต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

- 1) สินค้าที่จะใช้ในการศึกษานี้จะเลือกสินค้าเกษตรที่ไทยส่งออกไปยังจีน โดยจะพิจารณารายการสินค้าเกษตรส่งออกของไทยไปจีนที่สำคัญและมีมูลค่าสูง 24 อันดับแรกซึ่งจะจำแนกตามรหัสสินค้า Harmonized System Code 6 digits ดังนี้

ลำดับ	HS 6	รายการสินค้า
1.	030379	ปลา แช่เย็นจนแข็ง ไม่รวมเนื้อปลาแบบฟิเลต อื่นๆ ไม่รวมตับและไข่
2.	030490	เนื้อปลาแบบฟิเลต และเนื้อปลาแบบอื่นๆ (ไม่รวมสด แช่เย็น หรือแช่เย็นจนแข็ง)
3.	030613	กุ้งอื่นๆ(ไม่รวมร็อกกอบสเตอร์และลอกสเตอร์)แช่เย็นจนแข็ง
4.	030623	กุ้งอื่นๆ(ไม่รวมร็อกกอบสเตอร์และลอกสเตอร์)ไม่แช่เย็นจนแข็ง
5.	030749	ปลาหมึกกระดอง และปลาหมึกกล้วย(ไม่รวมที่มีชีวิต สด หรือแช่เย็น)
6.	060290	กล้วยไม้
7.	060310	ดอกไม้สดชนิดที่เหมาะสมสำหรับจัดทำเป็นช่อดอกไม้หรือเพื่อการประดับ
8.	071410	มันสำปะหลัง
9.	080300	กล้วยรวมถึงกล้วย สดหรือแห้ง
10.	080450	ฝรั่ง มะม่วง และมังคุด
11.	081060	ทุเรียนสด
12.	081090	ผลไม้สดอื่นๆ(ลำไย ส้ม ลิ้นจี่ เงาะ สับปะรด)
13.	081340	ผลไม้แห้งยกเว้นประเภท0801-0806(ส่วนใหญ่เป็นลำไยแห้ง)
14.	100630	ข้าวที่สีบ้างแล้วหรือทั้งหมด จะขัดหรือไม่ขัดก็ตาม
15.	100640	ปลายข้าว
16.	110814	สตาร์ชทำจากมันสำปะหลัง
17.	110819	สตาร์ชอื่นๆ(นอกจากที่ทำจากข้าวสาลี ข้าว โปด มันฝรั่ง และมันสำปะหลัง)
18.	120991	เมล็ดพืชฝัก
19.	130110	ครั่ง
20.	151190	น้ำมันปาล์มดิบ ไม่ดัดแปลงทางเคมี
21.	350510	เดกซ์ทรีน และ โมดิไฟด์สตาร์ชอื่นๆ
22.	400110	น้ำยางธรรมชาติ
23.	400121	ยางแผ่นรมควัน
24.	400122	ยางธรรมชาติที่กำหนดไว้ในทางเทคนิค(ทีเอสเอ็นอาร์)

จากตารางแสดงรายการสินค้าข้างต้นสามารถจำแนกแต่ละรายการสินค้าออกเป็น 11 อุตสาหกรรมดังนี้ คือ

- (1) ปลาและเนื้อปลาประกอบด้วยสินค้ารหัส 030379 และ 030490
- (2) อาหารทะเล และการเก็บรักษาอาหารทะเล ประกอบด้วยสินค้ารหัส 030613, 030623, และ 030749
- (3) กล้าวยไม้ ประกอบด้วยสินค้ารหัส 060290 และ 060310
- (4) การผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ประกอบด้วยสินค้ารหัส 071410
- (5) ผลไม้สดและแห้ง ประกอบด้วยสินค้ารหัส 080300, , 080450, 081060, 081090 และ 081340
- (6) ข้าว ประกอบด้วยสินค้ารหัส 100630 และ 100640
- (7) แป้ง ประกอบด้วยสินค้ารหัส 110814, 110819 และ 350510
- (8) เมล็ดพืชผัก ประกอบด้วยสินค้ารหัส 120991
- (9) ครั่ง ประกอบด้วยสินค้ารหัส 130110
- (10) การผลิตน้ำมันปาล์ม ประกอบด้วยสินค้ารหัส 151190
- (11) ยาง ประกอบด้วยสินค้ารหัส 400110, 400121 และ 400122

2) ข้อมูลที่ใช้ทำการศึกษาคือข้อมูลการนำเข้าของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547 โดยจะใช้ข้อมูลเป็นรายปีซึ่งรวบรวมข้อมูลโดย World Trade Atlas

1.5 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้มีการใช้ข้อมูล 2 ส่วนคือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม เกษตรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ทำการศึกษากัน 11 ราย เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสภาพตลาดสินค้า แต่ละชนิดอย่างแท้จริง และสามารถนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษได้อย่างถูกต้อง

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยเก็บข้อมูลจากสถาบันและหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กรมศุลกากร กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สภาผู้ขนส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย เป็นต้น